

Adalékok a korrupciós aktusok természetrajzához²

A franciák azokat a gondolkodókat, értelmiségi pályán alkotó szellemi foglalkozásúakat, akiket igazán nagyra becsülnek, egészen egyszerűen, mindenféle titulus és rang megjelölése nélkül, csak a nevükön szólítanak. Vannak olyan emberek, akiknek a szellemi tőkéje és legfőbb titulusa a gondolataikat fémjelző vezeté- és keresztnév. Finszter Géza. A magyar kriminalisták élő klasszikusa, a műveltség, a széles látókörűség, az egyetemes gondolkodás és a humor ötvözete. Amikor meghallom Finszter Géza nevét, tudom, hogy garantáltan valami rendkívüli élményben lesz részem, legyen szó akár előadásról, beszélgetésről vagy tudományos publikációról. Az alábbi tanulmánnyal szeretnék tisztelegni példaértékű életműve előtt, és egyben megköszönni mindazt a sok-sok segítséget, amit tőle pályám egyengetéséhez kaptam.

I. A korrupció fogalomalkotásának nehézségei

A korrupciót korunk egyik legjelentősebb problémájaként tartják számon – állapította meg Finszter Géza több mint két évtizeddel ezelőtt publikált tanulmányában.³ Sajnos ez a kijelentés nem veszített aktualitásából, sőt mi több, egyre jobban jellemző a hazai közállapotokra.

A korrupció azonban már nemcsak a politikát és a közigazgatást, hanem a privát szektort is érinti,⁴ valamint növekvő tendenciát mutat a nemzetközi üzleti kapcsolatokban.⁵ Ez alól nem jelentenek kivételt a gazdasági értelemben fejlettnak tekinthető nyugati demokráciák sem.⁶

Mint minden jelenség – így a korrupció – megértésénél is az alapoknál kell kezdeni. Mit is értünk általában korrupció alatt? Nehéz tömören és velősen megfogalmazni.⁷ Nincs egységes értelmezés. Azok a tudományok, illetve tudományágak, melyek a korrupcióval

¹ Kőhalmi László habilitált adjunktus, tanszékvezető, PTE ÁJK.

² A tanulmány a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj (2012–2015) támogatásával készült.

³ FINSZTER Géza: A korrupció elleni küzdelem esélyei. *Rendészeti Szemle*, (1992) 9. sz., 52. o.

⁴ LIGETI Miklós – ROMHÁNYI Balázs – SZLOBODA Alíz: *Mit választunk? Az intézményrendszer és a költségvetés átláthatósága Magyarországon*. Budapest, 2014. 9. o.

⁵ Például *Siemens-ügy, Enron-ügy*. Lásd KECSKÉS András: Az Enron botrány és az üzleti jog rohadt almái. *Magyar Jog*, (2008) 6. sz., 429–433. o.

⁶ RABL, Tánja: Der korrupte Akteur. *Aus Politik und Zeitgeschichte*, (2009) 3–4. sz., 26. o. Lásd még SOYER, Richard: Private Korruption im Wirtschaftsleben. *Juristische Blätter*, (2012) 5. sz., 332. o.

⁷ GOUDIE, A. W. – STASAVAGE, David: A framework for the analysis of corruption. *Crime, Law & Social Change*, 29. (1998) 115. o.

foglalkoznak (például a gazdaságtudomány, a jogtudomány, a szociológia, a kriminológia, a politikai tudományok és a gazdasági etika), sokrétű definíciókat alkottak.⁸

Hankiss Elemér szerint a korrupció megfoghatatlan jelenség. Titkolódzó, ezerarcú, a társadalmi kölcsönhatások szürke övezetében létezik társadalmi felháborodás és hallgatólagos beleegyezés között, és tisztességes állampolgárokat csábíthat, kényszeríthet arra, hogy belekeveredjenek.⁹

Gombár Csaba a korrupció politikai jelentőségét emeli ki, hiszen az mindig a politikailag formált társadalom közeledési formáiban vagy romlottságában jelenik meg.¹⁰

Lengyel László értelmezésében a korrupció az állam romlottságán, romlásán túl, a társadalmi közcél és közérdek rontását jelenti.¹¹

Márki Zoltán a korrupció genezisének eszközjellegében látja, mely lehetővé teszi, hogy a társadalom, az állam életét rendező elveket, szabályokat félretéve történjen az ügyintézés.¹²

Vásárhelyi Mária kutatásai során arra a következtetésre jutott, hogy a korrupciót az emberek többsége alapvetően gazdasági, morális okokra vezeti vissza; egyrészt a gazdasági fejlettség szintjében, másrészt az adott társadalom erkölcsi állapotában jelöli meg a korrupció okát.¹³

Kránitz Mariann – a hazai korrupciókutatás kimagasló alakja – szerint a korrupció gyűjtőfogalom; mégpedig olyan gyűjtőfogalom, amely mögött egymással rokon, olykor egymást átfedő, de mégis különböző minőségű tartalmak húzódnak meg.¹⁴

A Tevfik Nas, Albert Price és Charles Weber alkotta szerzőtriász szintén arra hívja fel a figyelmet, hogy a korrupciónak nincsen általánosan elfogadott definíció. Korruptnak tekintik a cselekedetet, ha a közhatalom vagy autoritás illegitim, privát előny céljára kerül felhasználásra.¹⁵ Rendkívül érdekes gondolati megközelítés részükről az ún. „hasznos korrupció” fogalma. Amennyiben az elérni szándékozott javak és szolgáltatások megszerzését bürokratikus – vagy egyéb jogi, politikai – akadályok gátolják, akkor a korrupció „pozitív” szerepet is betölthet. Lényegében a korrupció egy társadalmi elosztási funkciót tölt be. Természetesen az életszínvonalat növelő korrupciós aktus nem jelent egyben legitimitást is, mindössze a társadalmi jólét nettó növekedését biztosítja.¹⁶

A korrupció olyan magatartás, amely a közösségi szabályoktól azért tér el, hogy a privátérdek anyagi vagy státuszelőnnyel járjon, illetve amely a magánérdek érvényesítése során

⁸ TAKÁCS István – CSAPODI Pál – TAKÁCS-GYÖRGY Katalin: A korrupció, mint deviáns társadalmi attitűd. *Pénzügyi Szemle*, (2011) 1. sz., 27. o.

⁹ HANKISS Elemér: A korrupció játéka Közép-Kelet-Európában 1945–1999. In CSEFKÓ Ferenc – HORVÁTH Csaba (szerk.): *Korrupció Magyarországon*. Pécs, 2001.

¹⁰ GOMBÁR Csaba: A korrupció mint közrossz. In GOMBÁR Csaba – HANKISS Elemér – LENGYEL László – VOLOSIN Hédi (szerk.): *Írások a korrupcióról*. Budapest, 1998. 51. o.

¹¹ LENGYEL László: Esszé a politikai korrupcióról. In GOMBÁR et al.: *Írások...* 105. o.

¹² MÁRKI Zoltán: Válasz a korrupciós kihívásokra. In CSEFKÓ et al.: *Korrupció...* 33. o.

¹³ VÁSÁRHELYI Mária: A korrupció a közgondolkodásban. In CSEFKÓ et al.: *Korrupció...* 190. o.

¹⁴ KRÁNITZ Mariann: *A korrupciós bűnözés*. Budapest, 1988. 67–69. o.

¹⁵ NAS, Tevfik F. – PRICE, Albert C. – WEBER, Charles T.: A policy-oriented theory of corruption. *American Political Science Review*, 80. (March 1986) 1. sz., 108. o.

¹⁶ NAS–PRICE–WEBER: *A policy-oriented...* 110–111. o.

sérti a fennálló normákat – írja J. S. Nye. A szerző idesorolja a megvesztegetést, a nepotizmust és a hűtlen kezelést.¹⁷

Amennyiben megpróbáljuk ezeket közös nevezőre hozni, akkor a korrupciót a következőképp definiálhatjuk: a korrupció egy, a normától (az előírttól) eltérő viselkedésforma, amely a politikában, a gazdaságban vagy a társadalomban betöltött pozícióval egy másik személy vagy intézmény javára történő visszaélésben nyilvánul meg.¹⁸ Ez történhet saját elhatározásból, illetve valaki más ösztönzésére, azért hogy saját vagy egy harmadik fél részére előnyt szerezzen. Ennek eredményeként a politikát, a társadalmat, illetve a gazdaságot kár (hátrány) fenyegeti vagy éri. A korrupt cselekmények közös megegyezéssel titokban maradnak.¹⁹

A korrupciókutatás napjainkig döntően a politika és közszféra területére koncentrált,²⁰ míg a magánszektor korrupciója,²¹ vagyis a vállalkozások működése során²² lezajló korrupt aktusok tudományos szempontú vizsgálata kevésbé kutatott területnek tekinthető.²³ Ebből ki folyólag inkább a privát gazdaságban jelen levő korrupcióra fókuszálók, ahol a vesztegetési cselekményeket a vállalkozások alkalmazottai kínálják fel vagy fogadják el.

A különböző analízisek – főleg az okkutatások – számos eredménnyel járultak hozzá a fenomenon jobb megértéséhez, ugyanakkor ritkaságszámba mennek a korrupciós aktus „fősze replőjére”, azaz a korrumpálóra fókuszáló vizsgálatok.

Amennyiben a felderített esetek kapcsán azt vizsgáljuk, hogy ki is volt a korrumpáló és kit korrumpáltak, felmerült a „miért” kérdése. Mi készíti a vállalkozások döntéshozóit arra, hogy korrupt módon járjanak el? Mi készíti őket arra, hogy egy korrupciós ajánlatot elfogadjanak (passzív korrupció) vagy, hogy ők maguk tegyenek egy korrupciós ajánlatot (aktív korrupció)? A tanulmány megkísérel az eddigi – főleg németországi – kutatásokra alapozva²⁴ választ adni ezekre a kérdésekre.

¹⁷ NYE, Joseph S.: Corruption and political development: A cost-benefit analysis. *American Political Science Review*, 61. (June 1967) 2. sz., 418. o.

¹⁸ RABL: *Der korrupte...* 26. o.

¹⁹ RABL, Tanja – KÜHLMANN, Torsten M.: Understanding Corruption in Organizations – Development and Empirical Assessment of an Action Model. *Journal of Business Ethics*, 82. (October 2008) 2. sz., 478. o.

²⁰ BREIT, Eric: On the Discursive Construction of Corruption – A Critical Analysis of Media Texts. In *Economics and Society. Publications of the Hanken School of Economics Nr 227*. Helsinki, 2011. 5–8. o.; BÁGER Gusztáv – PULAY Gyula – KORBULY Andrea: *Korrupciós kockázatok feltérképezése a magyar közszférában*. Budapest, 2008.

²¹ HOLLÁN Miklós: A korrupció hatályos büntetőjogi szabályozásának előzményei az angol jogban. *Állam- és Jogtudomány*, (2012) 4. sz., 573. o.

²² KRÉMER Ferenc: Mit tehetünk a korrupció ellen? *Belügyi Szemle*, (2003) 9. sz., 75–76. o.

²³ HOLLÁN Miklós: A befolyással üzérkedés büntethetősége a közszférán túl. *Állam- és Jogtudomány*, (2012) 1. sz., 63–65. o.

²⁴ RABL, Tanja: *Private Corruption and its Actors – Insights in to the Subjective Decision Making Processes*. Lengerich, 2008.

II. Az eddigi korrupciókutatások

Régóta már nem csupán egy provokáló tézis, hanem empirikus kutatások által is igazolt tény: a férfiak hajlamosabbak a korrump magatartásra, mint a nők. Ez nem meglepő, hiszen a férfiak felülreprezentáltak a menedzserpozíciókban.

A német korrupciós vizsgálatok²⁵ szerint az elkövetők alapvetően nem csaló személyi-ségtípusok, ellenkezőleg: a tipikus elkövető büntetlen előéletű és értékítélete torzulásmentes. Jellemzően feltörekvő – és már tapasztalattal rendelkező – tisztségviselőkről van szó, akik különféle szakmai képzésben is részesültek. Pont, mivel magas szakkompetenciákkal rendelkeznek, magas a beléjük vetett bizalom. Törekvőek és karrierorientáltak, ezenkívül hatalmi és döntési helyzetben vannak a munkapozíciójuk révén. Státusztudatosan magas az életszínvonaluk. Akik a korrupcióban érintettek, tettüket valamilyen *neutralizációs indokkal* próbálják racionalizálni.²⁶ Tagadják a személyes felelősségüket, cselekedetük erkölcstelen voltát és a keletkezett kárt is. Ezek az ismérvek hasonlítanak a gazdasági bűnözők²⁷ jellemzőire.²⁸

A korrump személyek erősen hasonlítanak a „normális” sikeres menedzserekre,²⁹ de felmutatnak olyan tulajdonságokat, melyek nyilvánvalóan nemcsak a legális, hanem az illegális ügyletekhez is hasznosak. A korrump szereplő személyiségjegyeinek a vizsgálatát célzó kutatások az alábbi ismérveket mutatják:

- saját cselekedeteiket más személyeknek vagy külső körülményeknek a számlájára írják;
- machiavellinizmus (hajlam arra, hogy a saját előny érdekében másokat megtevésszünk vagy manipuláljunk);
- magas rizikóvállalási hajlandóság;³⁰
- patológiás narcizmus.

Az indítékuk csak ritka esetben finansziális szükséghelyzet. A szakmai becsvágy, a hatalomki-fejtésben rejlő puszta élvezet, a munkahelyi túlterhelés vagy az elmulasztott karrierlehetőségek miatt érzett csalódottság mellett elsősorban a rizikómentes meggazdagodásra való kilátás az,

²⁵ HARZ, Andreas: Ermittlungsverfahren in Fällen der Korruption von Nicht-Amtsträgern in Deutschland – ausgewählte rechtliche und tatsächliche Probleme. *ERA Forum*, (2011) 12. sz., 412–423. o.

²⁶ LEVINE, David P.: The Corrupt Organization. *Human Relations*, 58. (June 2005) 735. o.

²⁷ KORINEK László: A gazdasági bűnözés kriminológiai szempontú megközelítése. *Rendészeti Szemle*, (2009) 7–8. sz., 39–57. o.

²⁸ GÁL István László: Régi és új kísérletek a gazdasági bűnözés fogalmának meghatározására. *Rendészeti Szemle*, (2009) 7–8. sz., 24–29. o.

²⁹ BUSSMANN, Kai-D.: Kriminalprävention durch Business Ethics: Ursachen von Wirtschaftskriminalität und die besondere Bedeutung von Werten. *Zeitschrift für Wirtschafts- und Unternehmensethik*, 5. (2004) 1. sz., 40. o.

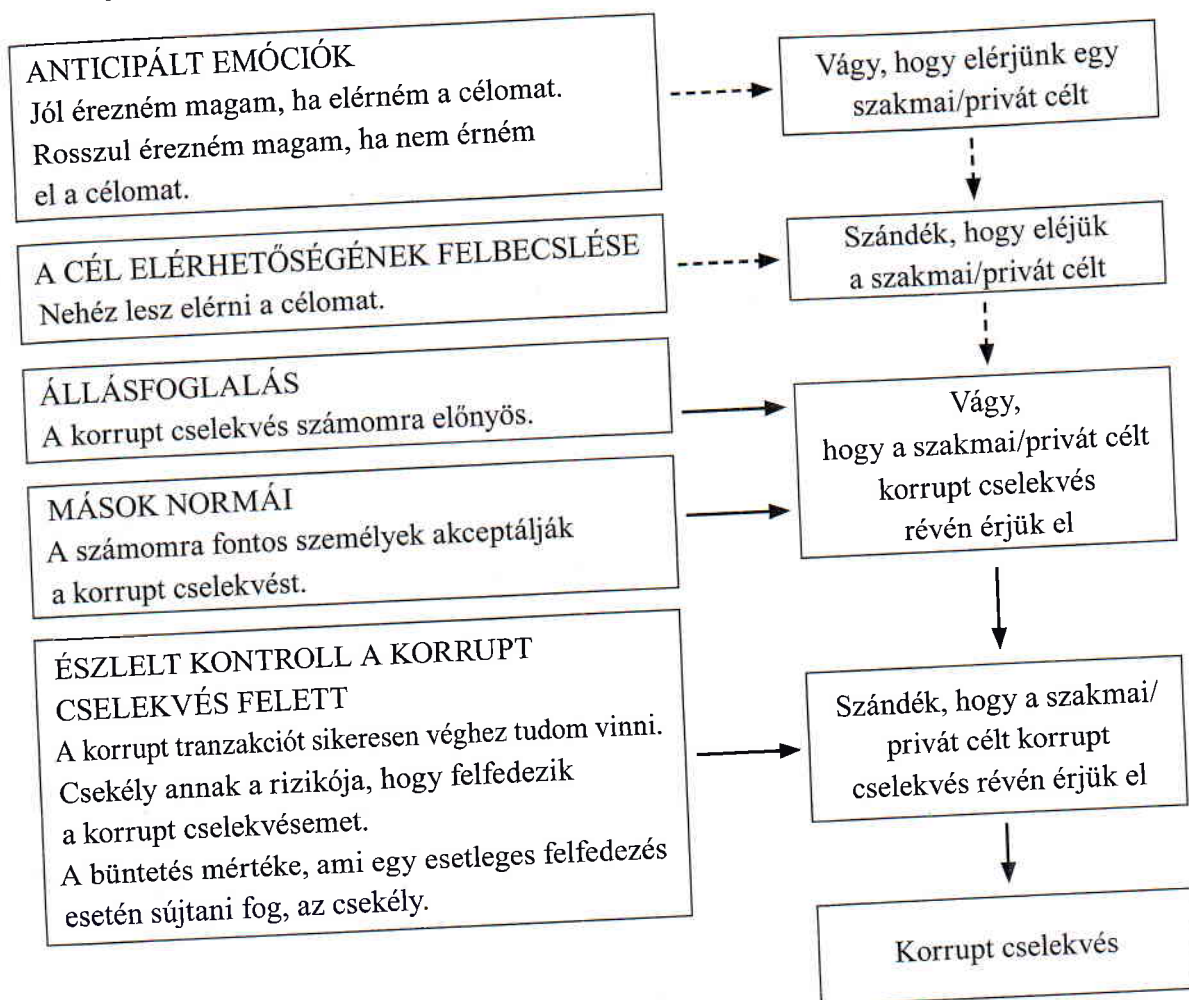
³⁰ VOGT, Andreas Oliver: *Korruption im Wirtschaftsleben. Eine betriebswirtschaftliche Schaden-Nutzen-Analyse*. Wiesbaden, 1997.

ami a korrupt személyeket a kriminális cselekedetük felé hajtja. A tettesek szeretnék az egyéni hasznukat maximalizálni, és *költség-haszon elemzéseket* készítenek.³¹

Egy korrupt tranzakció létrejöttének az előfeltétele, hogy a belőle fakadó várt haszon a korrumpálók és a korrumpáltak számára egyaránt meghaladja a várt költségeket. Fokozódik a vonzereje egy korrupt szerződés megkötésének, ha nő a szolgáltatás/juttatás értéke, illetve ha csökken a felderítési vagy lelepleződési rizikó, valamint a korrupciós tett büntetési mértéke és tranzakciós költségei. Amennyiben kicsi a felfedezés és ebből fakadóan a deliktummá válás valószínűsége, akkor a kriminális tett – az egyén vagy vállalkozása által nyerhető haszonhoz viszonyítva – alacsony normaszegési kockázatú magatartásként kerül megítélésre.³²

Tanja Rabl³³ a korrupt cselekvés döntési folyamatát az alábbi ábrával szemlélteti:

1. ábra. A cselekvést előkészítő gondolatok. A döntés folyamata

³¹ KORINEK László: *Kriminológia I–II*. Budapest, 2010. 150. o.

³² GOEL, Rajeev K. – RICH, Daniel P.: On the economic incentives for taking bribes. *Public Choice*, 61. (1989) 3. sz., 274. o.

³³ RABL: *Der korrupte...* 28. o.

III. Döntési folyamatok

A korrupt szereplők személyiségjegyeire és indítékaira vonatkozó adatok ugyan rendelkezésre állnak, de a kutatók eddig alaposabban még nem vizsgálták a különböző viselkedési komponensek összjátékát, amelyek végül is a korrupt cselekményhez vezetnek. Érdekes kutatást folytatott a témában Tanja Rabl,³⁴ aki a korrupt cselekmény személyre vonatkozó komponenseit egy specifikus szituációs kontextussal, a privát gazdasággal interakcióban vizsgálta. Elsősorban arra kereste a választ, hogy milyen motivációs, akarati, emocionális és kognitív komponensek játszanak szerepet és összjátékuk miként vezet végső soron korrupt tettehez.³⁵

Rabl a korrupt aktorok döntési számításainak a leképezéséhez a kriminális cselekvés egy modelljét dolgozta ki, amit kísérleti szimuláció keretében, egy vállalati terven keresztül empirikusan ellenőrzött egy hallgatói szűrőpróba során. Ez a modell két egyedi szereplő közötti korrupciós kapcsolat első kezdeményezésére vonatkozik.

Az adatelemzés után a korrupt cselekvés *redukált modellje* áll elő. A végső modell kiindulópontja a vágy, hogy egy szakmai vagy privát cél elérése érdekében korrupt módon cselekedjünk. Ez a vágy annál erősebb, minél pozitívabban áll a szereplő a korrupcióhoz, és minél több más fontos személy akceptálja a korrupciót a környezetében. Amint megszületik az akarati elhatározás, hogy korrupt módon cselekedjünk, a vágy elhatározássá válik. Ez annál erősebb, minél erősebb a korrupt cselekedet iránti vágy, illetve a szereplő minél több kontrollal rendelkezik – saját meggyőződése szerint – a korrupt cselekedete felett. A saját cselekedet így észlelt kontrollja annál kifejezettebb, minél csekélyebb például a korrupciós kapcsolat előtti, alatti, illetve utáni felfedezési valószínűség, a büntetési mérték és tételek. Itt olyan költségekről lehet szó, mint amelyek például korrupcióra hajlandó partner találásával, a korrupciós csere biztosításával vagy a korrupciós kapcsolat titokban tartásával járnak. Minél erősebb a korrupt cselekvésre való szándék, annál valószínűbb, hogy a korrupt cselekedet ténylegesen bekövetkezik.

Az eredmények azt mutatják, hogy a teoretikus kiindulási modell komponensei, melyek egy bizonyos privát vagy szakmai cél elérésével kapcsolatosak (pozitív vagy negatív anti-cipált emóciók, a célérés nehézségei, egy bizonyos privát vagy szakmai cél elérésének vágya vagy szándéka), nem jelentenek prognózist a korrupt cselekvés vonatkozásában. De miért? A beállítódási-viselkedési kutatás egyik felismerése, hogy az általánosságban megfogalmazott privát és szakmai célok nem alkalmasak olyan specifikus viselkedés, mint a korrupt cselekvés előrejelzésére. Továbbá a korrupció – úgy tűnik – nem illeszthető a „fölérendelt” cselekvési tervbe. Az individuális döntésre csak akkor kerül sor, ha adódik a korrupció lehetősége. Ez – összehasonlítható kiindulási szituáció esetén – a tesztalanyoknál eltérő lehet, rámutatva a korrupt cselekvés személyre szabott komponenseinek a jelentőségére. A kognitív komponensek – a korrupciós beállítódás, mások normái a korrupció vonatkozásában, a saját korrupt cselekedettel kapcsolatban vélt kontroll – tehát a korrupt cselekvés előrejelzésében nagy szerepet

³⁴ Uo. 29. o.

³⁵ RABL, Tanja: The Impact of Situational Influences on Corruption in Organization. *Journal of Business Ethics*, 100. (March 2011) 1. sz., 86–87. o.

játszanak. Relevánsnak tűnik a vágy és a szándék/akarat egymástól való megkülönböztetése is. Így a motivációs, akarati és kognitív – de nem az emocionális – tényezők együttjátéka vezet egy szituatív kontextusban, megfelelő alkalom esetén a korrupt cselekményhez. *The person matters!*, „A személyi anyag” – így összegezhető az eredmények kvintesszenciája.

IV. Racionalizációs stratégiák

Az előzőekben már említésre került, hogy a korrupt szereplők erős önfelmentési és neutralizációs tendenciákat mutatnak. A szakirodalom³⁶ e *racionalizációs stratégiáknak*³⁷ jelentős szerepet tulajdonít a vállalkozások korrupciójának a normalizálásánál.³⁸ A korruptan cselekvők ezt a stratégiákat használják, hogy morális és etikus egyénekként lássák/láttassák magukat, és így megszabaduljanak a rossz lelkiismeretüktől és megőrizzék a pozitív énképüket.³⁹

A korrupt szereplők tehát nem válnak meg a társadalmi értékektől, csak máshogy konstruálják a szituációkat. Nem utasítják el a *konvencionális normákat*, és nincsenek olyan véleményen sem, hogy az általuk megsértett normákat helyettesíteni kellene. Ugyanakkor azt állítják, hogy ezek a normák bizonyos körülmények között nem helytállóak, relatívak, tehát áthághatók. A racionalizációs stratégiák⁴⁰ elutasítják a korrupt cselekedetek negatív interpretációját, és neutralizálják a korrupció potenciális stigmáját. A legtöbb ilyen technikát kulturális tanuljuk és szociálisan erősítjük. Jelentős szerephez jut ebben a vállalkozói kultúra is.⁴¹

Ha egy bizonyos technika alkalmazása sikerre vezet, az ismételt alkalmazását eredményezi hasonló szituációkban. Ezzel a racionalizációs stratégiák hozzájárulhatnak a korrupció kiterjedéséhez a vállalkozásokban és közöttük. Tanja Rabl nyolc különböző felmentést/igazolást különböztet meg, melyek helyességét vizsgálati úton kontrollálta. A racionalizációs stratégiákat az alábbi táblázatban⁴² foglalta össze:

- ³⁶ ASHFORTH, Blake E. – KREINER, Vikas: “How can you do it?”: Dirty work and the challenge of constructing a positive identity. *Academy of Management Review*, 24. (1999) 3. sz., 414. o.
- ³⁷ COLLINS, Jamie D. – UHLENBRUCK, Klaus – RODRIGUEZ, Peter: Why Firms Engage in Corruption: A Top Management Perspective. *Journal of Business Ethics*, 87. (June 2009) 1. sz., 93. o.
- ³⁸ ASHFORTH, Blake E. – ANAND, Vikas: The normalization of corruption in organizations. *Research in Organizational Behavior*, 25. (2003) 15. o.
- ³⁹ ANAND, Vikas – ASHFORTH, Blake E. – JOSHI, Mahendra: Business as usual: The acceptance and perpetuation of corruption in organizations. *Academy of Management Executive*, 18. (2004) 2. sz., 41. o.
- ⁴⁰ Uo. 47.o.
- ⁴¹ IRK Ferenc: A kockázattársadalom menedzserdevianciáiról. In Vókó György (szerk.): *Kriminológiai tanulmányok 51.* Budapest, 2014.
- ⁴² RABL: *Der korrupte...* 30. o.

1. táblázat. Racionalizációs stratégiák

Racionalizálási stratégiák	Tipikus kijelentések
Legalitás	„De hiszen sehol sincs leírva, hogy ezt nem szabad.”
A felelősség tagadása	„Ez volt az egyetlen lehetőség a nyereségünk növelésére.” „Hiszen ezt mindenki így csinálja!”
A kár tagadása	„Ez nem károsított meg senkit. Mindenkinek jó volt.”
Az áldozat tagadása	„A konkurenciára gondol? Néha ők is húzhatják a rövidebbet!” „Miért? Mert más pályázók üres kézzel távoznak? Hát... ilyen az üzlet.”
Szociális súlypontozás	„Mások még más dolgokra is képesek, hogy megbízásokhoz jussanak.”
Hivatkozás felsőbb célokra	„Én csak megtettem mindent azért, hogy a vállalkozás helyzetét és nyereségét javítsam.”
A kontó metaforája	„Miért ne használnám ki azokat a jó kapcsolatokat, amelyeket az évek során kiépítettem?”
A figyelem újrafókuszálása	„Végül is én hoztam össze a megbízást a vállalkozásunk számára.”

Rabl tervszimulációjában a korrupt szereplők a cselekedeteiket leggyakrabban a „kontó” metaforájának a használatával igazolják. Feljogosítva érzik magukat a korrupt cselekményre, mivel úgy vélik, a munkájuk során véghezvitt erőfeszítések révén egy „követelést” – egyfajta „letétet” – gyűjtöttek, amelyből most költhetnek. Gyakori a felsőbbrendű célokra való hivatkozás is. A korrupt aktorok ilyenkor azzal érvelnek, hogy a korrupt cselekedetükre egy magasabbrendű cél elérése érdekében volt szükség. Mindkét stratégia visszatükrözi az individuumnak a szervezethez és a munkához való viszonyát. Míg a kontó metaforája a munkában eddig elért eredményekre vonatkozik, a felsőbb célokra való hivatkozás olyan vállalkozási célokra, amelyek el kellene érni. A felelősség, a károkozás és az áldozat tagadása alárendelt szerepet játszanak. Ez azt mutatja, hogy a racionalizációs stratégiák elsősorban nem a korrupt cselekvés negatív implikációinak a tagadását célozzák, sokkal inkább azt a „pozitív” szándékot emelik ki, amely a korrupt cselekvés mögött áll.

V. Cselekvési ajánlások

A korrupt cselekvés empirikusan validált modellje támpontot nyújt a vállalkozások számára, hogy a korrupció megelőzésére és leküzdésére alkalmas intézkedéseket fejlesszenek ki. Mivel

a modell a pszichológiai faktorokra fókuszál, elsősorban a *személyzeti menedzsment* számára vezethetőek le cselekvési ajánlások. Ezeket a javaslatokat azonban elővigyázatosan kell kezelni, mivel egy hallgatói mintával végzett kísérleti modell eredményei nem konvertálhatók át egy az egyben a vállalkozások menedzsmentpozícióira.

Rabl szerint három faktort⁴³ lehet – mint a korrupciós szereplők döntési folyamatának jelentős befolyásoló tényezőjét – azonosítani:

- az egyén korrupcióhoz való viszonya/beállítódása;
- mások normái a korrupcióval kapcsolatban.
- a korrupciós cselekedet felett érzett kontroll.

A korrupcióaverz normák megalkotásához meg kellene mutatni különböző módokon a munkavállalók számára, hogy a vállalkozáson belül semmi esetre sem tolerálják a korrupciót, és mindenkitől abszolút módon megkövetelik az integritást. Törekedni kell egy *etikai munkahelyi klíma* létrehozására, ahol szigorúan elutasítják a korrupciót még abban az esetben is, ha a korrupciós cselekmény eredménye elsősorban a vállalkozás számára tűnik előnyösnek.

Tisztázni kell, hogy az etikai értékek magasabb rendűek, mint a rövid távú gazdasági célok, mivel hosszú távon a korrupció árt a vállalkozásnak. A cél nem szentesíti az – illegális és etikátlan – eszközt. A korrupció intézményes elítélésének egy módja, ha a topmenedzsment egy *etikai kódexet*⁴⁴ vezet be.⁴⁵ Az ő feladatuk a példakép szerepe is. A korrupció leküzdésének prioritást kell élveznie minden felett, és félreérthetetlenül kommunikálni kell, hogy minden törvényt be kell tartani. A menedzsmentkorrupcióval szembeni önelköteleződését dolgozói levelek, *newsletters* vagy kifüggesztések formájában lehet kommunikálni a vállalkozáson belül, ezzel támogatva az erőfeszítéseket.

Természetesen a vállalkozás minden résztvevőjét integrálni kell egy korrupcióellenes vállalati kultúra megalkotásába. Túl kevés, ha a kérdést a magasabb menedzsmentre szűkítjük le. Segítségünkre lehetnek etikai vagy korrupcióellenes bizottságok, melyek különböző vállalkozói területek és hierarchiák munkavállalóiból tevődnek össze és tagjai rotálódnak. Az ilyen bizottságok etikai dilemmákat vitatnak meg, főként a korrupcióval kapcsolatosan. Emellett támogatják a korrupcióellenes intézkedések realizálását. Reményt keltő jel, ami szintén hozzájárulhat a vállalkozás korrupcióellenes normáihoz, ha az antikorrupciós harc során együttműködünk más vállalkozásokkal, a kormányzattal, munkavállalói egyesületekkel és nem kormányzati szervezetekkel.

⁴³ RABL: *Der korrupte...* 30. o.

⁴⁴ BENCSIK András – CSEFKÓ Ferenc – FÁBIÁN Adrián: *Ajánlások a közszféra etikai magatartásszabályainak kimunkálásához*. Budapest, 2012. 7. o.

⁴⁵ Például a Magyar Rendvédelmi Kar Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex és Etikai Eljárási Szabályzat V. 7. A rendvédelmi kar esetében igen lakonikusan fogalmaz az etikai szabályzat: „Vezetőként és beosztottként törekedjenek a korrupció megelőzésére.”

A korrupcióhoz való hozzáállás fontos determinánsa annak a vágnak, hogy korrupt módon cselekedjünk. Miként garantálható egyrészt a vállalkozások munkavállalóinak a korrupcióellenes attitűdje, másrészt, hogyan foganatosíthatók olyan intézkedések, melyekkel a személyzet beállítódása módosítható? Reális lehetőségnek tűnik az, hogy már az új munkaerő kiválasztásakor felmérjük a korrupcióhoz való viszonyulást. Ennek során nem szabad általános integritási tesztekre korlátozódni, hanem specifikus korrupcióreleváns kérdéseket is fel kell tenni. Emellett a vállalkozások már a munkaerő-toborzási anyagba is beilleszthetik az etikai kódexüket⁴⁶ és direkt módon rátérhetnek erre a kiválasztási interjú során. Ez lehetővé teszi a jelentkezők számára, hogy összevegyék saját korrupcióhoz való viszonyulásukat a potenciális munkaadó irányultságával. Ezenkívül a cégek kötelezhetik a pályázókat, hogy egy kötelező nyilatkozat aláírásával ismerjék el jövőbeni munkáltatójuk korrupcióellenes politikáját.

A már alkalmazott személyzetet célzó, a korrupció leküzdésére irányuló intézkedések a tréningek és *workshopok*. Itt is kívánatos a specifikusság. Nem elégségesek az általános *etikai tréningek*. Fokozni kell az alkalmazottak korrupciós problémák iránti szenzibilitását, mégpedig úgy, hogy megértsék: mi is az a korrupció, miért elutasítandó, és milyen következményekkel jár. A szokásos racionalizációs stratégiákkal való szembesítés része kell, hogy legyen egy korrupcióellenes tréningnek. A beállítódás megváltoztatásának egy másik módja *prémiumok és szankciók* kilátásba helyezése. Az etikus viselkedést jutalmazni, a korrupt magatartást büntetni kell. Így például a teljesítmény megítélését és az ezzel kapcsolatos jutalmazást össze lehet kapcsolni az etikus magatartással.

A Rabl által javasolt vizsgálat azt is mutatja, hogy a korrupt cselekvés szándéka annál erősebb, minél kifejezettebb a saját viselkedésünk feletti vélt kontroll. Ezért fontos, hogy olyan hatékony *kontrollmechanizmusok*at hozzunk létre, amelyekkel maximalizálható a korrupt szereplők rizikója.⁴⁷ Ezt különböző úton-módon lehet realizálni. A munkaalkotás számos lehetőséget kínál a lehető legnagyobb *transzparencia* és magas felfedezési valószínűség megteremtésére: jól definiált felelősségi körök, a funkciók szétválasztása, fontos döntéseknél a többszem-elv, a személyzet rotációja, valamint hatékony dokumentációs rendszer. Elképzelhető korrupcióellenes megbízott vagy ombudsman kinevezése, belső auditok vagy revíziók folytathatók le, bevezethető egy effektív *whistleblowing*-rendszer, alkalmazhatók rendszeres teljesítményértékelések és munkavállalói megbeszélések. Utóbbiak segíthetnek abban, hogy felismerésre kerüljenek a korrupt tendenciák, valamint felépüljön a munkavállalók bizalma és jelezzék feletteseiknek a korrupt ajánlatokat.

A felfedezési valószínűség növelését célzó intézkedések mellett fontos, hogy a vállalkozások teljesen világosan kommunikálják a felfedezés esetén fenyegető szankciókat. Ezzel tudatosítható a munkavállalókban a korrupt cselekedet felfedezésének a rizikója. Nem elég magas büntetéseket kilátásba helyezni. A korrupt cselekménynek az *individuumot érintő szá-*

⁴⁶ TÓTH Mihály: Húsz év mérlege – Gazdasági bűneink és következményeik egy „szép új világ”-ban. *Rendészeti Szemle*, (2009) 7–8. sz., 23. o.

⁴⁷ ELEK Balázs: The role of the stereotypes in the process of verification. *Analele Universității de Vest din Timișoara*, (2010) 1. sz., 59–63. o.

A korrupcióhoz való hozzáállás fontos determinánsa annak a vágnak, hogy korrupt módon cselekedjünk. Miként garantálható egyrészt a vállalkozások munkavállalóinak a korrupcióellenes attitűdje, másrészt, hogyan fogantatosíthatók olyan intézkedések, melyekkel a személyzet beállítódása módosítható? Reális lehetőségnek tűnik az, hogy már az új munkaerő kiválasztásakor felmérjük a korrupcióhoz való viszonyulást. Ennek során nem szabad általános integritási tesztekre korlátozódni, hanem specifikus korrupcióreleváns kérdéseket is fel kell tenni. Emellett a vállalkozások már a munkaerő-toborzási anyagba is beilleszthetik az etikai kódexüket⁴⁶ és direkt módon rátérhetnek erre a kiválasztási interjú során. Ez lehetővé teszi a jelentkezők számára, hogy összevegyék saját korrupcióhoz való viszonyulásukat a potenciális munkaadó irányultságával. Ezenkívül a cégek kötelezhetik a pályázókat, hogy egy kötelező nyilatkozat aláírásával ismerjék el jövőbeni munkáltatójuk korrupcióellenes politikáját.

A már alkalmazott személyzetet célzó, a korrupció leküzdésére irányuló intézkedések a tréningek és *workshopok*. Itt is kívánatos a specifikusság. Nem elégségesek az általános *etikai tréningek*. Fokozni kell az alkalmazottak korrupciós problémák iránti szenzibilitását, mégpedig úgy, hogy megértsék: mi is az a korrupció, miért elutasítandó, és milyen következményekkel jár. A szokásos racionalizációs stratégiákkal való szembesítés része kell, hogy legyen egy korrupcióellenes tréningnek. A beállítódás megváltoztatásának egy másik módja *prémiumok* és *szankciók* kilátásba helyezése. Az etikus viselkedést jutalmazni, a korrupt magatartást büntetni kell. Így például a teljesítmény megítélését és az ezzel kapcsolatos jutalmazást össze lehet kapcsolni az etikus magatartással.

A Rabl által javasolt vizsgálat azt is mutatja, hogy a korrupt cselekvés szándéka annál erősebb, minél kifejezettebb a saját viselkedésünk feletti vélt kontroll. Ezért fontos, hogy olyan hatékony *kontrollmechanizmusok*at hozzunk létre, amelyekkel maximalizálható a korrupt szereplők rizikója.⁴⁷ Ezt különböző úton-módon lehet realizálni. A munkaalkotás számos lehetőséget kínál a lehető legnagyobb *transzparencia* és magas felfedezési valószínűség megteremtésére: jól definiált felelősségi körök, a funkciók szétválasztása, fontos döntéseknél a többszem-elv, a személyzet rotációja, valamint hatékony dokumentációs rendszer. Elképzelhető korrupcióellenes megbízott vagy ombudsman kinevezése, belső auditok vagy revíziók folytathatók le, bevezethető egy effektív *whistleblowing*-rendszer, alkalmazhatók rendszeres teljesítményértékelések és munkavállalói megbeszélések. Utóbbiak segíthetnek abban, hogy felismerésre kerüljenek a korrupt tendenciák, valamint felépüljön a munkavállalók bizalma és jelezzék feletteseiknek a korrupt ajánlatokat.

A felfedezési valószínűség növelését célzó intézkedések mellett fontos, hogy a vállalkozások teljesen világosan kommunikálják a felfedezés esetén fenyegető szankciókat. Ezzel tudatosítható a munkavállalókban a korrupt cselekedet felfedezésének a rizikója. Nem elég magas büntetéseket kilátásba helyezni. A korrupt cselekménynek az individuumot érintő szá-

⁴⁶ TÓTH Mihály: Húsz év mérlege – Gazdasági bűneink és következményeik egy „szép új világ”-ban. *Rendészeti Szemle*, (2009) 7–8. sz., 23. o.

⁴⁷ ELEK Balázs: The role of the stereotypes in the process of verification. *Analele Universității de Vest din Timișoara*, (2010) 1. sz., 59–63. o.

mos konzekvenciáját világosan ki kell emelni. Erre sor kerülhet beszédekben, irányelvekben, *newsletter*ekben, antikorrupciós kampányokban vagy tréningeken és szemináriumokon.

VI. Összegzés és javaslatok

A tanulmányban bemutatott – Tanja Rabl által elvégzett – vizsgálat egyrészt bepillantást ad a korrupciós aktorok döntési kalkulusaiba, másrészt világossá teszi, hogy mennyire hiányosak a kutatások a korrupciós szereplők vonatkozásában.

Fontos szerepet kaphat a magánszektorban megjelenő korrupcióellenes küzdelemben a *tömegtájékoztatás*. Amennyiben az elektronikus és a nyomtatott sajtó – megfelelő anyagi és szervezeti függetlenség esetén – ellent tud állani a privátszféra és a politika terrénumból fakadó nyomásnak, úgy állandó Damoklész-kardként függhet a korrupciós aktorok feje fölött. A szerkesztői függetlenséggel azonos rangsorban áll az újságírói függetlenség. Az újságíróknak és a média függetlenségéért küzdő csoportoknak közösen kell fellépniük annak érdekében, hogy a közérdeklődésre számot tartó korrupciós hírek megjelenhessenek.⁴⁸ Melyik cég szeretné *goodwill*jét korrupciós váddal beszennyezni?

A magyar jogalkotó a 2013. évi CLXV. törvényben szabályozta újra a közérdekű bejelentőkre vonatkozó előírásokat. Az elmúlt években a multinacionális vállalatok gyakorlatában egyre elterjedtebbé vált a különféle vállalati belső visszaélés-bejelentési rendszerek terjedése.⁴⁹ E rendszerek azt célozzák meg, hogy a munkavállalók a vállalat belüli információáramlástól eltérő csatornákon belső információkat juttassanak el az erre létrehozott szervezetekhez, jogi-megfelelőségi (*compliance*) szervezeti egységekhez. Bár e bejelentési rendszerek működését sok esetben jogszabály (például az Amerikai Egyesült Államokban a Sarbanes–Oxley-törvény) írja elő, működésük belső jogi, adatkezelési aggályokat vethet fel. El kell ismerni e mechanizmusok jelentőségét a magánszférában tapasztalható jogszabálysértések és korrupciós cselekmények visszaszorítása, valamint az etikus vállalati irányítás előmozdítása terén, de a kihívásokra – a magyar törvényhozó szerint – nem általános tiltással, hanem a megfelelő jogi környezet megteremtésével – nem utolsósorban a minőségi⁵⁰ és nem ötletszerű jogalkotással – kell reagálni.⁵¹ Egyetértek Drinóczi Tímea megállapításával, miszerint az egyszerűsítésre és az adminisztratív terhek csökkentésére irányuló törekvések az adminisztratív terhek hazai felmérése előtt – a politikai kommunikációt leszámítva – nem különülnek el egymástól.⁵²

⁴⁸ NÉMETH Erzsébet – KÖRMENDI Gábor – KISS Beatrix: Korrupció és nyilvánosság – A média hatása a korrupcióra és annak társadalmi megítélése. *Pénzügyi Szemle*, (2011) 1. sz., 60. o.

⁴⁹ 2013. évi CLV. törvény a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről, 13–16. § indokolása.

⁵⁰ DRINÓCZI Tímea: A minőségi jogalkotás feltételei, elemei és a minőségi jogalkotás megteremtése. *Rendészeti Szemle*, (2009) 11. sz., 4. o.

⁵¹ PETRÉTEI József: A minőségi jogalkotásról. In *Piacgazdaság – jogállam – jogalkotás*. Budapest, 2005. (Acta Humana Studiosorum) 12. o.

⁵² DRINÓCZI Tímea: *Minőségi jogalkotás és adminisztratív terhek csökkentése Európában*. Budapest, 2010. 323. o.

A magyar jogalkotó tehát a közérdekű bejelentő (*whistleblower*) intézményének a szabályozásával védelemben kívánja részesíteni a közösség számára hasznos információt szolgáltatót, ugyanakkor joghátrányt helyez kilátásba a rosszhiszeműen, másra nézve terhelő információt közlővel szemben.

A *Transparency International* a közérdekű bejelentőkre vonatkozó törvénytervezettel szemben ugyan több jogos kritikai megállapítást tett, de a jogalkotó sajnos ezeket az észrevételeket figyelmen kívül hagyta. Alapvető hiba, hogy a bejelentések, közérdekű bejelentések stb. kivizsgálását lényegileg az ilyen természetű korrupciós jelzések kezelésére jelenleg is kötelezett hatóságok feladatává teszi a 2013. évi CLXV. törvény. A jogalkotónak nyilvánvalóan abból kellett volna kiindulnia, hogy a bevezetésre kerülő új rendszerben olyan információk, adatok kerülnek napvilágra, amelyek eddig rejtve maradtak, s így a cél az lett volna, hogy értelemszerűen a közérdekű bejelentők erre irányuló hajlandóságát erősítő, őket megvédeni képes mechanizmusok jöjjenek létre. A törvény nem tesz mást, mint a potenciális bejelentőt újabb jogcímmel ruházza fel arra, hogy a most is létező hatóságoktól a jelenleg is rendelkezésre álló eljárások, intézkedések megtételét kérje. Ez azonban önellentmondáshoz vezet, melynek feloldásával a jogszabály adós marad.⁵³

A *whistleblowing* morális, etikai értelemben előremozdítja a közérdekvédelem, átláthatóság és az elszámoltathatóság általános demokratikus értékeinek az érvényesülését,⁵⁴ s így a korrupció ellen is hatásos eszköz lehet.

A szakirodalom a bennfentes informátorok esetében megkülönbözteti az ún. belső illetve külső *whistleblowereket*.⁵⁵ Belső *whistleblowing*ról beszélhetünk, ha az információval az adott szervezet saját vezetőit vagy megbízottait keresik. Ezzel szemben minden olyan információátadás külsőnek minősül, amelynek során a bennfentes információt az érintett szervtől független személy vagy szervezet számára szolgáltatják ki.⁵⁶

⁵³ Transparency International: *Észrevételek a közérdekű bejelentésekről szóló törvény tervezetére.* (http://www.transparency.hu/uploads/docs/whistleblowing_tv_tervezet.pdf – 2013. 01. 15.) 1. o.

⁵⁴ KUN András: A *whistleblowerek* védelme – különös tekintettel a munkajogi aspektusokra. *Pécsi Munkajogi Közlemények*, 4. (2011) 2. sz., 113. o.

⁵⁵ BURAI Petra: 'People behind Stories' – *Portrayal of Whistleblowers by Hungarian Online Media and its Impact on the Anti-Corruption Policy Process.* (http://www.transparency.hu/uploads/docs/People_behind_stories.pdf – 2013.01.15.) 1–3. o.

⁵⁶ SZENTE Zoltán: A bennfentes informátorok (*whistleblowerek*) alkalmazásának lehetőségei a korrupcióellenes küzdelemben. *Közigazgatás-tudományi Közlöny*, (2010) 1. sz., 25–27. o.

Külön ki szeretném emelni a korrupciós ügyekben lefolytatott eljárások⁵⁷ időfaktorát.⁵⁸ A korrupciós deliktumok magas latenciája⁵⁹ miatt titkosszolgálati eszközök alkalmazása⁶⁰ is felmerülhet.⁶¹

A jogirodalomban Takács Veronika kívánatosnak tartja az informátor inkognitójának a megőrzését, mert így a bizalmi személy (és hozzátartozói) megóvható az elkövetői bosszútól, és fenntartható a tájékoztatásnyújtás kiapadhatatlansága, illetve tartóssága.⁶²

Álláspontom szerint komoly jogállami aggályok merülhetnek fel a titkosan együttműködő személynek (bizalmi személy) a bírósági tárgyaláson szükségessé váló meghallgatása esetében, s az ennek lehetőségét kizáró tárgyalásvezetési metodika súlyosan sérti a közvetlenség büntetőeljárási elvét és korlátozza a terhelt védekezési lehetőségeit. Megemlítendő továbbá az is, hogy a korrupció elleni küzdelemben egyre előtérbe kerül a tág értelemben vett ún. felelős társaságirányítás megvalósításának a kérdése is.⁶³

A korrupció elleni küzdelem tekintetében a döntéshozóknak elemezniük kellene, mi az oka annak, hogy míg egyes intézmények, amelyek külföldön jól működnek, nálunk teljességgel alkalmazhatatlannak bizonyulnak a rendeltetésük betöltésére. Ez a megállapítás a büntetőjogi lépések területére is igaz.⁶⁴ A hazai törvényhozó permanensen szigorítja⁶⁵ a korrupciós deliktumok büntetési tételeit, de ennek a jogalkotói alapattitűdnek a sikeressége⁶⁶ nem feltétlenül látszik beigazolódni.⁶⁷

Az elméleti kutatóknak és a gyakorlati szakembereknek össze kell adniuk a tudásukat, tapasztalataikat, azért, hogy együttes erővel léphessenek fel a korrupció ellen. Kizárólag így

⁵⁷ ELEK Balázs: A nyomozóhatóság jelentése a bizonyítási eljárásban. In SZABÓ Krisztián (szerk.): *Az új büntetőeljárási törvény első éve*. Debrecen, 2005. (Debreceni Konferenciák IV.) 25. o.

⁵⁸ MÉSZÁROS Ádám: A büntetőeljárás gyorsításnak, hatékonyság-növelésének lehetőségei. *Ügyészek Lapja*, (2013) 1. sz., 5–9. o.

⁵⁹ BÉKÉS Ádám: Az Európai Ügyészség alapításának problémái és lehetőségei. *Európai Jog*, (2003) 6. sz., 25–27. o.

⁶⁰ FINSZTER Géza: A vesztegetés nyomozása. *Magyar Rendészet*, (2010) 3–4. sz., 27. o.

⁶¹ MÉSZÁROS Ádám: Titkos gondolatok. In VIRÁG György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 48. Budapest, 2011. 22. o.

⁶² TAKÁCS Veronika: A korrupció nyomozása, különös tekintettel a titkosszolgálati eszközökre. *Belügyi Szemle*, (2012) 12. sz., 98. o.

⁶³ KECSKÉS András: *Felelős társaságirányítás (Corporate governance)*. Budapest, 2008. 320. o.

⁶⁴ HACK Péter: A korrupció elleni fellépés intézményi keretei és a jogalkotási tapasztalatok. *Rendészeti Szemle*, (2009) 11. sz., 30–31. o.

⁶⁵ GÁL István László: A korrupciós bűncselekmények. In POLT Péter (szerk.): *Új Btk. kommentár*. 5. kötet. Különös rész. Budapest, 2013. 183–187. o.

⁶⁶ KEREZSI Klára – INZELT Éva – LÉVAY Miklós: Korrupciós bűncselekmények a büntető igazságszolgáltatás tükrében. In VÓKÓ György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 51. Budapest, 2014. 47–48. o.

⁶⁷ HACK Péter: A korrupció elleni fellépés. *Magyar Rendészet*, (2010) 3–4. sz., 13. o.

akadályozható meg és küzdhető le a jövőben a vállalkozásokban és közöttük, de más területeken is. *Navigare necesse est, vivere non est* – hajózni szükséges, élni nem kell. *Audire necesse est, corrumpere non est necesse* – ellenőrizni szükséges, megvesztegetni nem szükséges.⁶⁸

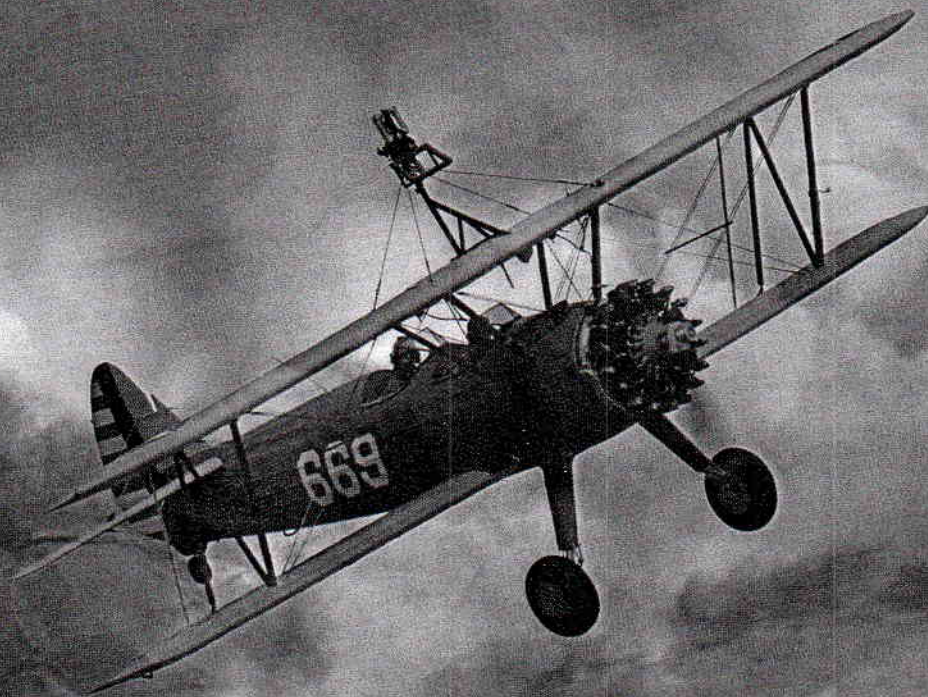
⁶⁸ TAKÁCS – CSAPODI – TAKÁCS-GYÖRGY: *A korrupció...* 26. o.

Szerkesztette:

HACK PÉTER
KIRÁLY ESZTER
KORINEK LÁSZLÓ
PATYI ANDRÁS

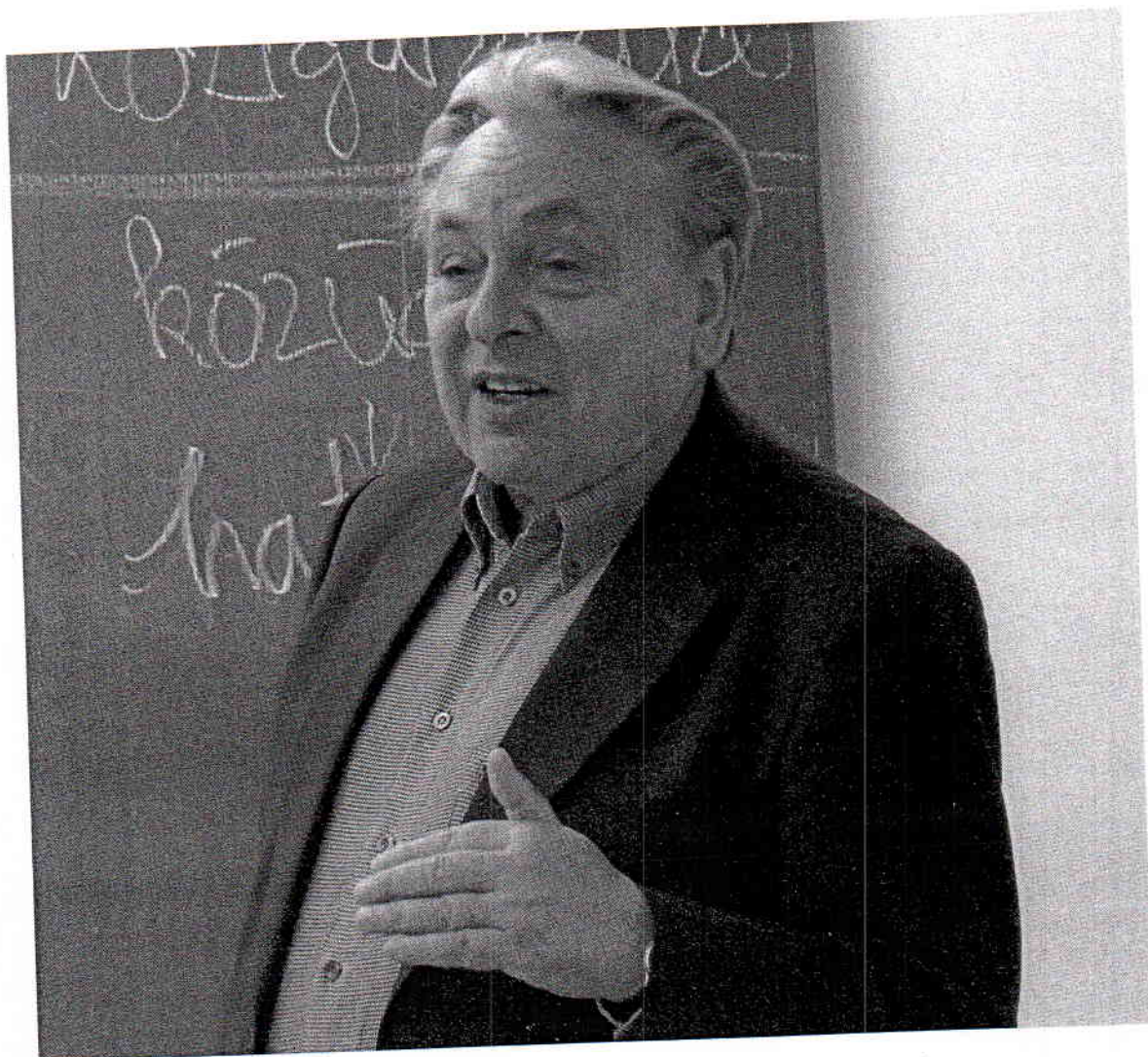
GÁLYAPADBÓL LABORATÓRIUMOT

TANULMÁNYOK
FINSZTER GÉZA PROFESSZOR
TISZTELETÉRE

E ELTE
ÖTVÖS
KIADÓ

Gályapadból laboratóriumot

Tanulmányok Finszter Géza professzor tiszteletére

Gabriella J.
Székely
2015. VI. 18.
Ami

Budapest, 2015

Szerkesztette: Hack Péter – Király Eszter – Korinek László – Patyi András

Támogatók:

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Nemzeti Közzolgálati Egyetem

Legfőbb Ügyészség

Belügyi Szemle

Antalis Hungary Kft.

Magyar Rendészettudományi Társaság

Bánáti János Ügyvédi Iroda

Magyar György és Társai Ügyvédi Iroda

Dr. Bárándy Péter

Dr. Dezső Antal

Nótás Ferenc

© Szerzők, 2015

© Szerkesztők, 2015

ISBN 978-963-312-225-9

www.eotvoskiado.hu

Felelős kiadó: Hunyady András, ügyvezető igazgató

Felelős szerkesztő: Pál Dániel Levente

Kiadói szerkesztő: Gaborják Ádám

Borítóterv: Csele Kmotrik Ildikó

Nyomdai munkák: Multiszolg Bt.

KIRÁLY Eszter: Érdelem vizsgálódások az ügydöntő határozatok körében	281
HORVÁTH Sándor Ágoston: Egy közlekedési baleset kálváriája	297
HARMADIK RÉSZ – KRIMINOLÓGIA	305
PATYI András: Megállapítások és tézisek a magyar közigazgatási bíráskodás körében	307
TÓTH Mihály: Az igazságtételi hevület „túlkapásai”	317
GÖNCZÖL Katalin: A büntető populizmus térnyerése Magyarországon, 2010–2014	331
IRK Ferenc: Bűnözéskontroll extra: a transznacionális termelési hálózatok kockázatmenedzselésének sajátos vonásairól	343
KÓHALMI László: Adalékok a korrupciós aktusok természetrajzához	355
HERKE Csongor: A gazdasági bűncselekmények üldözésének kriminálpolitikai vetületei	369
BOLYKY Orsolya – SÁRIK Eszter: Fiatalok elkövetők a hazai kriminológiai kutatások tükrében	377
KULCSÁR Gabriella: Az iskolai átokfutások és más krízishelyzetek megelőzésének lehetőségei a magyar oktatási intézményekben	395
NAGY László Tibor: Az éjszakai szórakozás biztonsági kérdései	407
MEZEY Barna: „Hóhér falatja lett” (Adalékok a hóhér magyar történetéhez)	423
VÓKÓ György: A fogvatartotti jogi helyzetről az emberi jogi követelmények tükrében	439
LŐRINCZ József: A javítástól a reintegrációig. A korrekcionista ideológia metamorfózisa a hazai börtönügyben	451
LÉVAY Miklós: Az elítéléshez fűződő „másodlagos szankciókról”, különös tekintettel a foglalkozás gyakorlására vonatkozó tilalomra	465
SOLT Ágnes: A tényleges bűnhődés. Esettanulmány egy „tésztes” fogvatartottal	477
NEGYEDIK RÉSZ – VÁLOGATÁS FINSZTER GÉZA KÖZÍRÓI MUNKÁSSÁGÁBÓL	491
FINSZTER Géza – KORINEK László: Rekviem egy rendőrségért	493
FINSZTER Géza – KORINEK László: Az elveszett közbiztonság	499
FINSZTER Géza – KORINEK László: Levél a kormányzó honatyákhoz	505
UTÓHANG	509
SZIKINGER István: Finszter Gézának	511
Finszter Géza publikációs jegyzéke (1975–2014)	513